

MUSIQA DARSLARIDA DOIRA IJROCHILIGINI O‘RGANISH

Parpiyeva Fotimaxon Odiljon qizi

Annotatsiya: *Bugungi kunda doira nafaqat an'anaviy musiqada, balki zamonaviy musiqada ham keng qo'llanilmoqda. Ko'plab musiqachilar doiraning noyob ovozidan ilhomlanib, uni o'z asarlarida ishlatishmoqda. Doira ijrochiligi san'ati ham rivojlanib, yangi texnikalar va uslublar paydo bo'lmoqda. Doira o'zining boy tarixi va musiqiy qimmatini bilan O'rta Osiyo madaniyatida muhim o'rin egallashda davom etmoqda.*

Kalit soʻzlar: *doira, musiqa, qo'llash, cholg'u asbobi, ahamiyat, madaniyat, ohang, sado.*

Musiqa darslarida doira ijrochiligini o'rganish o'quvchilarga ritm hissini rivojlantirish, jamoaviy ijro ko'nikmalarini shakllantirish va musiqa madaniyatini boyitishda muhim ahamiyatga ega. Doira - o'zbek milliy cholg'u asbobi bo'lib, uning sadolari darsga milliy ruh bag'ishlaydi va o'quvchilarni o'z madaniyatiga hurmat bilan qarashga undaydi.

Doira ijrochiligini o'rganishning afzalliklari:

- Ritm hissini rivojlantirish: Doira ritmik asos bo'lib, uning yordamida o'quvchilar ritmni his qilish, takrorlash va yaratish qobiliyatini rivojlantiradilar.
- Musiqiy eshitish qobiliyatini o'stirish: Doira sadolari ohangdorlikni his qilish va tahlil qilish, musiqa asarlarining ritmik tuzilishini tushunish qobiliyatini oshiradi.
- Jamoaviy ijro ko'nikmalarini shakllantirish: Doira ansamblida ijro etish o'quvchilarni birgalikda harakat qilish, bir-birini tinglash va umumiy maqsadga erishish ko'nikmalarini rivojlantiradi.
- Milliylik ruhini singdirish: Doira o'zbek milliy cholg'u asbobi bo'lib, uni o'rganish o'quvchilarni o'z madaniyatiga hurmat bilan qarashga undaydi va milliy ruhni singdiradi.
- Ijodiy qobiliyatni rivojlantirish: Doira yordamida turli ritmik naqshlar yaratish, improvizatsiya qilish va o'z ijrochilik mahoratini namoyish etish orqali o'quvchilarning ijodiy qobiliyati rivojlanadi.
- Motivatsiyani oshirish: Doira ijro etish qiziqarli va oson bo'lgani uchun, o'quvchilarning musiqa darslariga bo'lgan motivatsiyasi va qiziqishi ortadi.

Doira ijrochiligini o'rgatish metodikasi:

1. Asbob bilan tanishtirish: Doiraning tuzilishi, qismlari va undan chiqariladigan tovushlar haqida ma'lumot berish.
2. Doira chalish texnikasini o'rgatish: Qo'llarni to'g'ri tutish, zarbalarni aniq va ritmik tarzda berish, turli xil zarbalar (dum, baq, chapak)ni o'rgatish.
3. Oddiy ritmik naqshlarni o'rgatish: Masalan, "bir-ikki", "bir-ikki-uch" kabi oddiy ritmik naqshlarni takrorlash orqali ritm hissini rivojlantirish.
4. Qo'shiqlar jo'rligida doira chalish: O'quvchilarga tanish bo'lgan qo'shiqlarga jo'r bo'lish orqali musiqa bilan ritmning uyg'unligini his qilishga yordam berish.

5. Doira ansamblini tashkil etish: O'quvchilarni guruhlariga bo'lib, ularga oddiy ritmik asarlarni birgalikda ijro etishni o'rgatish.

6. Improvizatsiya mashqlarini o'tkazish: O'quvchilarga berilgan ritm asosida o'z ritmik naqshlarini yaratishga imkon berish.

7. Musiqiy o'yinlar o'tkazish: "Kim tezroq?", "Ritmik takrorlash" kabi o'yinlar orqali darsni qiziqarli va o'ynoqi tarzda o'tkazish.

8. Doira ijrochiligini baholash: O'quvchilarning ritm hissi, ijro texnikasi, jamoaviy ijro ko'nikmalari va ijodiy qobiliyatini baholash.

Doira ijrochiligini o'rganish uchun materiallar:

- Doira: Turli o'lchamdagi va sifatdagi doiralar.
- Qo'shiqlar to'plami: O'zbek xalq qo'shiqlari, bolalar qo'shiqlari va boshqa mos qo'shiqlar.

- Ritmik kartochkalar: Turli ritmik naqshlar tasvirlangan kartochkalar.

- Metronom: Ritmni aniq saqlash uchun.

- Audio va video materiallar: Professional doirachilarning ijrolari, o'quv videolar.

Tavsiyalar:

- Darsni o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda rejalashtirish.

- Darsni qiziqarli va o'ynoqi tarzda o'tkazish.

- O'quvchilarni faol ishtirok etishga undash.

- Har bir o'quvchining shaxsiy xususiyatlarini hisobga olish.

- Doira ijrochiligini boshqa musiqa asboblari bilan uyg'unlashtirish.

- O'quvchilarni doira chalish bo'yicha tanlovlarda va tadbirlarda ishtirok etishga undash.

Doira ijrochiligini o'rganish o'quvchilarning musiqiy qobiliyatini rivojlantirish, ularning milliy madaniyatiga hurmat bilan qarashga undash va darsni qiziqarli va samarali o'tkazishga yordam beradi.